

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:..... ΤΑΞΗ: Ε΄

ΕΠΙΘΕΤΑ

Οι λέξεις που συνοδεύουν τα ουσιαστικά και φανερώνουν κάποιο χαρακτηριστικό ή κάποιες ιδιότητες τους λέγονται **επίθετα**.

π.χ. ο **πράσινος** καναπές, η **ξύλινη** καρέκλα, το **στρογγυλό** τραπέζι

Για επίθετα έχουν τρία γένη:

Π.χ. ο πράσινος, η πράσινη, το πράσινο

ο ξύλινος, η ξύλινη, το ξύλινο

ο στρογγυλός, η στρογγυλή, το στρογγυλό

Τα επίθετα έχουν πάντα το ίδιο γένος, τον ίδιο αριθμό και την ίδια πτώση με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν.

π.χ. ο **μεγάλος** κήπος
των **μεγάλων** λιμνών
τα **μεγάλα** χωριά

Η ορθογραφία των επιθέτων:

- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-αίος** γράφονται με **-αι**.
Π.χ. ωραίος, γενναίος... ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: νέος, ρωμαλέος, θαρραλέος..
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-είος** γράφονται με **-ει**.
Π.χ. αστείος, ανδρείος
ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: κρύος, γελοίος...
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ικός** γράφονται με **-ι**
Π.χ. αθλητικός, ευγενικός...
ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: δανεικός, γλυκός, θηλυκός
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ιμος** γράφονται με **-ι**
Π.χ. νόστιμος, φρόνιμος...
ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: έρημος, έτοιμος και τα σύνθετα επίθετα που έχουν β΄ συνθετικό τις λέξεις: δήμος, σήμα, σχήμα, φήμη, θυμός, όνομα Π.χ. επίσημος, διάσημος, άσχημος, περίφημος, εύθυμος, πρόθυμος, ανώνυμος, συνώνυμος...
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ινος** γράφονται με **-ι**
Π.χ. μάλλινος, ξύλινος...
ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: ανεύθυνος, υπεύθυνος, ακίνδυνος, επικίνδυνος, φωτεινός, σκοτεινός, ορεινός, υγιεινός, ταπεινός
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ωπός** γράφονται με **-ω**
Π.χ. αγριωπός, κιτρινωπός....
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ωτός** γράφονται με **-ω**
Π.χ. θολωτός, μεταξωτός...
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε **-ώδης** γράφονται με **-ω**
Π.χ. δηλητηριώδης, αγχώδης...

Σύνδεσμοι λέγονται οι άκλιτες λέξεις που συνδέουν λέξεις ή προτάσεις.

Αιτιολογικοί σύνδεσμοι: γιατί, επειδή, αφού, διότι, μια και, μια που

Οι Δευτερεύουσες Αιτιολογικές προτάσεις εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους (γιατί, επειδή, αφού, διότι...) και φανερώνουν την αιτία. Οι αιτιολογικές προτάσεις συνήθως χωρίζονται με κόμμα από τις κύριες.

1. Υπογράμμισε τις δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις.

- Επειδή τον περίμεναν στο σπίτι, βιαζόταν να φύγει.
- Καλύτερα να μείνει σπίτι, αφού αρρώστησε.
- Μην το κάνεις αυτό, διότι δεν είναι σωστό.
- Δώσε μου λίγο νερό, γιατί διψάω.

2. Συμπλήρωσε τα κενά με το κατάλληλο φωνήεν ή δίψηφο φωνήεν.

γελ__ος	μαρμάρ__νος	κιτριν__πός	φωτ__νός
μοιρ__ος	άσχ__μος	νόστ__μος	δαν__κός
λογ__κός	θηλ__κός	ορ__νός	σπουδ__ος
αγκαθ__τός	μυστηρι__δης	νηστ__κός	διάσ__μος
έρ__μος	κοκκιν__πός	τελευτ__ος	εύθ__μος
επών__μος	σκοτ__νός	ναυτ__κός	υγι__νός
άσ__μος	χαρ__πός	μεταξ__τός	κρ__ος
γυάλ__νος	υπεύθ__νος	ακίνδ__νος	επίσ__μος

3. Να κλίνεις το επίθετο ο αναιδής (Βιβλίο Μαθητή σελ. 31):

Ενικός αριθμός			
Όνομ.			
Γεν.			
Αιτ.			
Κλητ.			
Πληθυντικός αριθμός			
Όνομ.			
Γεν.			
Αιτ.			
Κλητ.			

ΕΠΙΘΕΤΑ

Οι λέξεις που συνοδεύουν τα ουσιαστικά και φανερώνουν κάποιο χαρακτηριστικό ή κάποιες ιδιότητές τους λέγονται **επίθετα**.

π.χ. ο **πράσινος** καναπές, η **ξύλινη** καρέκλα, το **στρογγυλό** τραπέζι

Τα επίθετα έχουν **τρία γένη**: Π.χ. ο πράσινος, η πράσινη, το πράσινο
ο ξύλινος, η ξύλινη, το ξύλινο
ο στρογγυλός, η στρογγυλή, το στρογγυλό

Τα επίθετα έχουν πάντα το ίδιο γένος, τον ίδιο αριθμό και την ίδια πτώση με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν.

π.χ. ο **μεγάλος** κήπος
των **μεγάλων** λιμνών
τα **μεγάλα** χωριά

Τα επίθετα κατά την κλίση τους διατηρούν τον τόνο στη συλλαβή που τονίζεται η ονομαστική του αρσενικού.

Π.χ. ο ήσυχος, του ήσυχου, των ήσυχων

Τα επίθετα ανάλογα με τη σημασία τους χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στα προσδιοριστικά και στα κοσμητικά επίθετα.

Προσδιοριστικά

Τα επίθετα που μας δείχνουν πραγματικές και συγκεκριμένες ιδιότητες των ουσιαστικών λέγονται **προσδιοριστικά**.

Π.χ. ο λαμπερός ήλιος, η μάλλινη κουβέρτα, το τροπικό κλίμα

Κοσμητικά

Τα επίθετα που κάνουν μια γενική αναφορά στο ουσιαστικό που συνοδεύουν ή εκφράζουν μια στιγμιαία και υποκειμενική κρίση λέγονται **κοσμητικά**, ακριβώς επειδή χρησιμοποιούνται για να κοσμήσουν, να ομορφύνουν, το λόγο.

Π.χ. ο εξάίρετος επιστήμονας, καταπληκτική γιορτή, το εξάισιο άρωμα.

Παρατηρήσεις

Τα επίθετα δε βρίσκονται πάντα πριν ή μετά το ουσιαστικό, μπορεί να συνδέονται με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν μέσω κάποιου συνδετικού ρήματος (είμαι, γίνομαι, φαίνομαι κ.ά.) οπότε είναι κατηγορούμενα.

Π.χ. Το δωμάτιο είναι μεγάλο και φωτεινό.

Μπορεί επίσης να παραλείπεται το ουσιαστικό που συνοδεύεται από ένα επίθετο, επειδή εννοείται εύκολα, και τότε το επίθετο αυτό παίρνει τη θέση του ουσιαστικού (ουσιαστικοποιημένο επίθετο) και χρησιμεύει ως υποκείμενο ή αντικείμενο του ρήματος.

Π.χ. Οι πλούσιοι δεν τα καταλαβαίνουν αυτά. (εννοεί: άνθρωποι)

Όταν ένα ουσιαστικό συνοδεύεται από δύο ή περισσότερα επίθετα, τότε αυτά:

- Μπαίνουν το ένα μετά το άλλο, χωρίς σύνδεσμο (π.χ. το και) ή κόμμα, στην περίπτωση που το πρώτο επίθετο προσδιορίζει την κοινή έννοια την οποία αποτελούν το άλλο επίθετο (ή τα άλλα επίθετα) και το ουσιαστικό μαζί.

Π.χ. Το πλέξιμο ήταν γι' αυτή μια ευχάριστη καθημερινή απασχόληση.

- Συνδέονται με σύνδεσμο ή χωρίζονται με κόμμα στην περίπτωση που το καθένα από αυτά προσδιορίζει χωριστά το ουσιαστικό.

Π.χ. Ήταν μια καλή, τίμια και πρόσχαρη γυναίκα.

1 . Η ορθογραφία των επιθέτων

- Τα επίθετα που τελειώνουν σε –αίος γράφονται με –αι.
Π.χ.ωραίος, γενναίος...ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: νέος, ρωμαλέος, θαρραλέος
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε –είος γράφονται με –ει.
Π.χ.αστείος, ανδρείος
ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: κρύος, γελοίος...
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε –ικός γράφονται με –ι
Π.χ.αθλητικός, ευγενικός...
ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: δανεικός, γλυκός, θηλυκός, λιβυκός
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε –ιμος γράφονται με –ι
Π.χ. νόστιμος, φρόνιμος...
ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: έρημος, έτοιμος και τα σύνθετα επίθετα που έχουν β' συνθετικό τις λέξεις : δήμος, σήμα, σχήμα, φήμη, θυμός, όνομα
Π.χ. επίσημος, διάσημος, άσχημος, περίφημος, εύθυμος, πρόθυμος, ανώνυμος, συνώνυμος...
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε –ινος γράφονται με –ι
Π.χ. μάλλινος, ξύλινος...
ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ: ανεύθυνος, υπεύθυνος, ακίνδυνος, επικίνδυνος, φωτεινός, σκοτεινός, ορεινός, υγιεινός, ταπεινός
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε –ωπός γράφονται με –ω
Π.χ. αγριωπός, κιτρινωπός....
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε -ωτός γράφονται με –ω
Π.χ. θολωτός, μεταξωτός...
- Τα επίθετα που τελειώνουν σε –ώδης γράφονται με –ω
Π.χ. δηλητηριώδης, αγχώδης...

Σύνδεσμοι λέγονται οι άκλιτες λέξεις που συνδέουν λέξεις ή προτάσεις

Αιτιολογικοί σύνδεσμοι: γιατί, επειδή, αφού

Οι εξαρτημένες Αιτιολογικές προτάσεις εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους (γιατί, επειδή, αφού) και φανερώνουν την αιτία. Οι αιτιολογικές προτάσεις χωρίζονται με κόμμα.

1. Αντικαθιστώ τους εμπρόθετους προσδιορισμούς που φανερώνουν αιτία με δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις:

π.χ. Η μητέρα έκλαιγε από τη χαρά της.

Η μητέρα έκλαιγε, επειδή ήταν χαρούμενη. (Προσοχή στο κόμμα)

- Τα λουλούδια έγειραν από τη δίψα.

• _____

- Ο κόσμος τον αγαπούσε για την καλή του συμπεριφορά του.

• _____

- Το καράβι βούλιαξε από την τρικυμία.

• _____

- Το μωρό έκλαιγε από την πείνα.

• _____

2. Συμπληρώνω τα κενά με το κατάλληλο φωνήεν ή δίψηφο φωνήεν.

γελ__ος

μαρμάρ__νος

κιτριν__πός

φωτ__νός

μοιρ__ος

άσχ__μος

νόστ__μος

δαν__κός

λογ__κός

θηλ__κός

ορ__νός

σπουδ__ος

αγκαθ__τός

ν__ος

νηστ__κός

διάσ__μος

έρ__μος

κοκκιν__πός

τελευτ__ος

εύθ__μος

επών__μος

σκοτ__νός

ναυτ__κός

υγι__νός

άσ__μος

χαρ__πός

μεταξ__τός

κρ__ος

γυάλ__νος

υπεύθ__νος

ακίνδ__νος

επίσ__μος

3. Κλίνω το επίθετο ο διεθνής

Ενικός αριθμός			
Όνομ.			
Γεν.			
Αιτ.			
Κλητ.			
Πληθυντικός αριθμός			
Όνομ.			
Γεν.			
Αιτ.			
Κλητ.			